

P9_TA(2024)0015

Obecne i przyszłe wyzwania dotyczące współpracy transgranicznej z krajami sąsiadującymi

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 16 stycznia 2024 r. w sprawie obecnych i przyszłych wyzwań dotyczących współpracy transgranicznej z państwami sąsiadującymi (2023/2076(INI))

(C/2024/5709)

Parlament Europejski,

- uwzględniając art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz art. 4, 162, 174–178 i 349 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE),
- uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azyłu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej ⁽¹⁾,
- uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności ⁽²⁾,
- uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1059 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących celu „Europejska współpraca terytorialna” (Interreg) wspieranego w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz instrumentów finansowania zewnętrznego ⁽³⁾,
- uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/562 z dnia 6 kwietnia 2022 r. zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 i (UE) nr 223/2014 w odniesieniu do działań polityki spójności na rzecz uchodźców w Europie (CARE) ⁽⁴⁾,
- uwzględniając rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT) ⁽⁵⁾,
- uwzględniając wniosek Komisji z dnia 29 maja 2018 r. dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie mechanizmu eliminowania barier prawnych i administracyjnych w kontekście transgranicznym (COM(2018)0373),
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 20 września 2017 r. pt. „Zwiększanie wzrostu gospodarczego i spójności w regionach przygranicznych UE” (COM(2017)0534),
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 3 kwietnia 2020 r. pt. „Wytoczne w sprawie pomocy UE w sytuacji nadzwyczajnej dotyczące współpracy transgranicznej w zakresie opieki zdrowotnej związanej z kryzysem wywołanym epidemią COVID-19” ⁽⁶⁾,
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 30 września 2020 r. w sprawie utworzenia europejskiego obszaru edukacji do 2025 r. (COM(2020)0625),
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 15 września 2022 r. w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w UE: 8. sprawozdanie na temat spójności ⁽⁷⁾,

⁽¹⁾ Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 159.

⁽²⁾ Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 60.

⁽³⁾ Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 94.

⁽⁴⁾ Dz.U. L 109 z 8.4.2022, s. 1.

⁽⁵⁾ Dz.U. L 210 z 31.7.2006, s. 19.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 111 I z 3.4.2020, s. 1.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 125 z 5.4.2023, s. 100.

- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 9 maja 2023 r. w sprawie roli polityki spójności w rozwiązywaniu wielowymiarowych problemów środowiskowych w basenie Morza Śródziemnego ⁽⁸⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 13 marca 2018 r. w sprawie słabiej rozwiniętych regionów UE ⁽⁹⁾,
- uwzględniając badanie pt. „EU lagging regions: state of play and future challenges” [Regiony słabiej rozwinięte w UE: aktualna sytuacja i wyzwania na przyszłość], opublikowane 26 października 2020 r. przez Dyрекcję Generalną ds. Analiz Parlamentarnych ⁽¹⁰⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję z 11 września 2018 r. w sprawie zwiększania wzrostu gospodarczego i spójności w regionach przygranicznych UE ⁽¹¹⁾,
- uwzględniając sprawozdanie Międzyrządowego Zespołu ONZ ds. Zmian Klimatu z 2022 r. pt. „Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change” [Zmiana klimatu 2022: Łagodzenie zmiany klimatu. Wkład trzeciej grupy roboczej w szóste sprawozdanie oceniające Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu] ⁽¹²⁾,
- uwzględniając porozumienie przyjęte podczas 21. Konferencji Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu (COP21) w Paryżu 12 grudnia 2015 r. (porozumienie paryskie),
- uwzględniając konkluzje Rady w sprawie odnowionego partnerstwa z południowym sąsiedztwem – nowy program na rzecz regionu śródziemnomorskiego z 19 kwietnia 2021 r.,
- uwzględniając rezolucję Europejskiego Komitetu Regionów z dnia 1 lipca 2021 r. w sprawie wizji dla Europy: przyszłość współpracy transgranicznej ⁽¹³⁾,
- uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Regionów z dnia 8 lutego 2017 r. zatytułowaną „Brakujące połączenia transportowe w regionach przygranicznych” ⁽¹⁴⁾,
- uwzględniając art. 54 Regulaminu,
- uwzględniając sprawozdanie Komisji Rozwoju Regionalnego (A9-0415/2023),
- A. mając na uwadze, że współpraca transgraniczna UE z państwami sąsiadującymi zarówno na granicach lądowych, jak i morskich, obejmująca 184 regiony, 33 kraje i 260 mln mieszkańców, ma kluczowe znaczenie dla polityki UE;
- B. mając na uwadze, że art. 8 TUE stanowi, iż Unia powinna rozwijać szczególne stosunki z państwami z nią sąsiadującymi, dążąc do utworzenia przestrzeni dobrobytu i dobrego sąsiedztwa, opartej na wartościach Unii i charakteryzującej się bliskimi i pokojowymi stosunkami opartymi na współpracy;
- C. mając na uwadze, że współpraca transgraniczna jest ważnym etapem w procesie poprzedzającym przystąpienie krajów kandydujących do UE;
- D. mając na uwadze, że współpraca transgraniczna przyczynia się do pokoju i zrównoważonego rozwoju wzdłuż granic zewnętrznych UE, wspiera reformy demokratyczne, poszanowanie wartości europejskich, rozwój gospodarczy i społeczny obszarów przygranicznych, w tym ochronę środowiska, usługi w zakresie zdrowia publicznego oraz środki bezpieczeństwa i ochrony, przyczynia się do realizacji celów UE dotyczących inteligentniejszej, bardziej ekologicznej i lepiej skomunikowanej UE i inteligentniejszego, bardziej ekologicznego i lepiej skomunikowanego sąsiedztwa, a także do zaspokajania regionalnych potrzeb w zakresie dobrej współpracy, sprawowania rządów i wspólnych wyzwań, pomaga promować wzajemne zrozumienie i zaufanie oraz przyczynia się do zapobiegania przyszłym konfliktom i wojnom za pomocą instrumentów takich jak program PEACE+;
- E. mając na uwadze, że obecna sytuacja geopolityczna potwierdza znaczenie stabilności i rozwoju demokratycznego w krajach i regionach na zewnętrznych granicach UE;

⁽⁸⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2023)0133.

⁽⁹⁾ Dz.U. C 162 z 10.5.2019, s. 24.

⁽¹⁰⁾ Badanie pt. „EU lagging regions: state of play and future challenges” [Regiony słabiej rozwinięte w UE: aktualna sytuacja i wyzwania na przyszłość], Parlament Europejski, Dyrekcja Generalna ds. Analiz Parlamentarnych, wrzesień 2020 r.

⁽¹¹⁾ Dz.U. C 433 z 23.12.2019, s. 24.

⁽¹²⁾ Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu, „Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change” (Shukla, P.R. i in., eds), Cambridge University Press, Cambridge, UK i Nowy Jork, NY, USA, 2022.

⁽¹³⁾ Dz.U. C 440 z 29.10.2021, s. 6.

⁽¹⁴⁾ Dz.U. C 207 z 30.6.2017, s. 19.

- F. mając na uwadze, że pandemia COVID-19, a w szczególności wojna napastnicza Rosji przeciwko Ukrainie wywarły głęboki wpływ na wszystkie programy współpracy transgranicznej wspierane z Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa (ENI-CBC), które obejmują Rosję i Białoruś, i mają duży wpływ na połowę programów zaproponowanych na lata 2021–2027; mając na uwadze, że polityka spójności może pomóc we współpracy transgranicznej pod warunkiem utrzymania jej strategicznego podejścia i uzgodnienia solidnego budżetu;
- G. mając na uwadze, że drenaż mózgow w nieproporcjonalnym stopniu dotyka niektóre słabiej rozwinięte regiony przygraniczne, a jeśli problem ten nie zostanie rozwiązany, będzie miał długotrwały negatywny wpływ na przyszłość UE;
- H. mając na uwadze, że masowy odpływ ludności z niektórych regionów przygranicznych, zwłaszcza ludzi młodych i wykwalifikowanych pracowników, świadczą o braku rozwoju gospodarczego w tych regionach; mając na uwadze, że współpraca transgraniczna może pomóc w tworzeniu nowych możliwości zatrudnienia i zrównoważonego rozwoju gospodarczego;
- I. mając na uwadze, że niestabilna sytuacja polityczna, gospodarcza i sytuacja w zakresie bezpieczeństwa w Afryce Północnej oraz zarządzanie kryzysem migracyjnym uwypuklają potrzebę współpracy w basenie Morza Śródziemnego;
- J. mając na uwadze, że regiony przygraniczne są często podatne na napięcia i konflikty, a współpraca transgraniczna i dyplomacja regionalna mają pozytywny wpływ na zapobieganie sporom i potencjalnym kryzysom oraz ich rozwiązywanie;

Ogólne uwagi na temat programów Interreg NEXT

1. z zadowoleniem przyjmuje dostosowanie programów Interreg NEXT do programów Interreg, ponieważ może to doprowadzić do uproszczenia procedur, zwiększyć synergie między programami i podnieść skuteczność inwestycji europejskich; podkreśla jednak potrzebę uproszczenia procedur zarówno na etapie oceny, jak i na etapie realizacji projektów, ze zwróceniem większej uwagi na wymierne wyniki, w stosownych przypadkach, oraz na ogólny wpływ na rozwój regionów i życie obywateli;
2. podkreśla, że władze lokalne i regionalne odgrywają kluczową rolę we współpracy transgranicznej z krajami sąsiadującymi, ponieważ znają sytuację geograficzną, kulturową, językową i społeczną, możliwości, ograniczenia i wspólne wyzwania;
3. podkreśla znaczenie projektów transgranicznych, w tym projektów opartych na kontaktach międzyludzkich, dla zbliżania ludzi do siebie i tworzenia w ten sposób nowych możliwości dla zrównoważonego rozwoju lokalnego i współpracy transgranicznej; podkreśla znaczenie inwestycji transgranicznych dla zwiększania innowacji, transferu technologii, wspólnych rozwiązań i synergii między różnymi programami, co zwiększa spójność terytorialną ponad granicami administracyjnymi i wzmacnia solidarność;
4. podkreśla, że przydział środków na lata 2021–2027 jest daleki od optymalnego i w związku z tym podkreśla znaczenie wzmocnienia finansowania tych programów; z zadowoleniem przyjmuje większą odpowiedzialność państw trzecich za odzyskiwanie środków od beneficjentów z sektora prywatnego; podkreśla znaczenie praworządności i równych warunków działania dla wszystkich beneficjentów zarówno publicznych, jak i prywatnych oraz podkreśla, że należy zachęcać inwestorów prywatnych, oprócz inwestycji publicznych, do angażowania się w zrównoważony rozwój regionów przygranicznych i państw trzecich przez udostępnienie większej ilości funduszy;
5. z zadowoleniem przyjmuje możliwość przekazywania przez instytucje zarządzające danych do Komisji drogą elektroniczną, ale jednocześnie zwraca uwagę, że częstsze przekazywanie danych nie powinno prowadzić do większej biurokracji; podkreśla w związku z tym znaczenie systemów interoperacyjnych, które mogłyby automatycznie przekazywać dane do wspólnej bazy danych, i zachęca Komisję do dalszego rozwijania współpracy z państwami trzecimi w tym zakresie;
6. wyraża zaniepokojenie faktem, że duże projekty infrastrukturalne nie będą już podlegały zatwierdzeniu przez Komisję;
7. z zadowoleniem przyjmuje zniesienie limitu unijnego finansowania dużych projektów infrastrukturalnych i uważa, że zrównoważony rozwój infrastruktury przyczynia się do wzrostu społeczno-gospodarczego w regionach transgranicznych; podkreśla jednocześnie konieczność zaangażowania sektora publicznego i prywatnego, co mogłoby doprowadzić do większej innowacyjności i rozwoju infrastruktury związanej z sektorem energetycznym, transportem, komunikacją i cyfryzacją;

8. zwraca uwagę na to, że UE może sprostać stojącym przed nią poważnym wyzwaniom również przez promowanie współpracy transgranicznej między sąsiadującymi regionami (np. przez zapewnienie zrównoważonej przyszłości regionu Morza Śródziemnego, Morza Bałtyckiego i innych basenów morskich, zapewnienie zrównoważonej przyszłości Alp, Pirenejów, Karpat i innych pasm górskich oraz zapewnienie zrównoważonej przyszłości dorzeczy większych rzek takich jak Ren, Dunaj i Moza itp.);

9. podkreśla, że współpraca transgraniczna jest ważnym etapem w procesie poprzedzającym przystąpienie do UE, w trakcie którego zachęca się kraje kandydujące do dzielenia się doświadczeniami i uczenia się wewnętrznego funkcjonowania UE; zwraca uwagę, że pomaga to przybliżyć krajom kandydującym inicjatywy i cele UE, dzielić się doświadczeniami i rozpocząć proces konwergencji gospodarczej i społecznej; podkreśla, że kraje kandydujące, które uczestniczyły we współpracy transgranicznej, będą w momencie przystąpienia do UE znały już programy i projekty UE;

10. podkreśla kluczową rolę współpracy transgranicznej w zrównoważonym zarządzaniu zasobami naturalnymi i wyzwaniami związanymi ze zmianą klimatu, w tym kłeskami żywiołowymi, środowiskiem, różnorodnością biologiczną i bezpieczeństwem żywnościowym, a także ekosystemami na obszarach przygranicznych; zwraca uwagę w tym kontekście, że ważne są działania zapobiegawcze i że istotne jest opracowywanie lokalnych i regionalnych planów działań w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu w wymiarze transgranicznym; podkreśla, że należy zwiększyć wysiłki zmierzające do przeciwdziałania zmianie klimatu i skuteczniejszego łagodzenia zmiany klimatu w tych regionach, w szczególności w celu dostosowania się do celów klimatycznych UE;

11. podkreśla potencjał współpracy transgranicznej, zwłaszcza na słabo zaludnionych obszarach transgranicznych, w dziedzinach takich jak energia ze źródeł odnawialnych i gospodarka o obiegu zamkniętym, oraz wzywa do lepszego wykorzystania istniejących możliwości rozwoju zrównoważonej gospodarki i wysokiej jakości miejsc pracy;

Współpraca transgraniczna ze wschodnim sąsiedztwem

12. z zadowoleniem przyjmuje zawieszenie współpracy transgranicznej z Rosją i Białorusią w wyniku wojny napastniczej Rosji przeciwko Ukrainie, a także przekierowanie funduszy do Ukrainy i Republiki Mołdawii, co zasadniczo zmieniło europejską architekturę bezpieczeństwa; podkreśla w związku z tym, że potrzebna jest współpraca w zakresie polityki bezpieczeństwa, aby osiągnąć wspólne cele w zakresie wiarygodnego zbiorowego odstraszania i obrony w ramach współpracy transgranicznej;

13. zwraca uwagę na trudną sytuację regionów graniczących z Rosją i Białorusią po zawieszeniu programów współpracy transgranicznej z tymi krajami i zachęca Komisję do ścisłej współpracy z odpowiednimi państwami członkowskimi w celu znalezienia trwałych rozwiązań, by sprostać wyzwaniom społecznym i gospodarczym tych regionów;

14. wzywa do wykorzystania środków z programów transgranicznych na rozwój zrównoważonej infrastruktury transportowej, w tym na budowę połączeń kolejowych i obiektów magazynowych w pobliżu granic UE z Ukrainą i Republiką Mołdawii, aby usprawnić przepływ towarów i zboża, a tym samym zapewnić globalne bezpieczeństwo żywnościowe, przyczynić się do wspierania rozwoju zrównoważonej gospodarki w obu krajach i wesprzeć najbardziej dotknięte państwa członkowskie, a także Mołdawię i Ukrainę w stawianiu czoła tym wyzwaniom;

15. uznaje znaczenie promowania lokalnej i regionalnej kultury i zachowania dziedzictwa kulturowego oraz wymiany edukacyjnej i gospodarczej między regionami przygranicznymi w celu wzmocnienia wzajemnego zrozumienia zwyczajów sąsiadów i stworzenia istotnych zachęt do kształcenia wielojęzycznego; podkreśla znaczenie edukacji włączającej w odniesieniu do wartości demokratycznych oraz potrzebę wspierania wyższej jakości w tej dziedzinie;

16. wzywa do wspierania bardziej zrównoważonych projektów infrastrukturalnych, które przyczyniają się do poprawy sieci połączeń między regionami transgranicznymi, zwiększenia mobilności w obrębie tych regionów i między nimi oraz poprawy jakości życia i możliwości ich mieszkańców, a także projektów uwzględniających potrzeby w zakresie infrastruktury;

17. uznaje ogromne wysiłki rządów krajowych, władz regionalnych i lokalnych oraz społeczeństwa obywatelskiego w państwach członkowskich UE graniczących z Ukrainą, a także wysiłki Republiki Mołdawii na rzecz przyjęcia przesiedlonych Ukraińców i sprostania wszystkim wyzwaniom wynikającym z rosyjskiej wojny napastniczej, w tym kwestii zboża z Ukrainy i braku infrastruktury transportowej; wzywa w związku z tym do zapewnienia odpowiedniego wsparcia w celu zaspokojenia pojawiających się potrzeb, w tym za pośrednictwem programów współpracy transgranicznej;

18. podkreśla, że chociaż Republika Mołdawii nie jest w stanie otwartej wojny z Rosją, również posiada strefy konfliktu z tym krajem, że przyjęła ona dużą liczbę ukraińskich uchodźców, a jej sytuacja gospodarcza i społeczna została poważnie zachwiana wskutek zerwania przez nią stosunków handlowych z Rosją; podkreśla w związku z tym, że bardzo potrzebne są solidne inwestycje i otwarty rynek oraz że mile widziane na tym obszarze są wspólne projekty we wszystkich dziedzinach gospodarczych i społecznych;

19. jest oburzony ofiarami śmiertelnymi i niszczeniem domów i infrastruktury w Ukrainie; podkreśla, że programy współpracy transgranicznej i nowy europejski Bauhaus powinny odgrywać aktywną rolę w zrównoważonej powojennej odbudowie i podkreśla pilną potrzebę udzielania pomocy władzom lokalnym i regionalnym w Ukrainie przy jednoczesnym dalszym wspieraniu regionów z nią sąsiadujących i zachęcaniu do ściślejszej współpracy;

20. z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę dotyczącą włączenia Ukrainy do programu europejskiej współpracy terytorialnej URBACT oraz przystąpienia Ukrainy i Republiki Mołdawii jako obserwatorów do Europejskiej Sieci Obserwacyjnej Rozwoju Terytorialnego i Spójności Terytorialnej (ESPON);

21. potępia wykorzystywanie przez Rosję zasobów energetycznych jako instrumentu presji politycznej i gospodarczej; wzywa do szybkiego przeprowadzenia dochodzenia w sprawie współpracy gospodarczej z Rosją w sektorze energetycznym w niektórych państwach członkowskich oraz do podjęcia dalszych działań na rzecz wzmocnienia odnawialnych źródeł energii i zwiększenia efektywności energetycznej w celu zmniejszenia zależności od Rosji w tych państwach członkowskich, które drastycznie ograniczyły współpracę z agresorem i zostały dotknięte sankcjami, w tym w krajach sąsiadujących;

22. ubolewa nad wzrostem wpływu Rosji w państwach sąsiadujących, w szczególności przez manipulację i dezinformację zarówno w mediach tradycyjnych, jak i internetowych mediach społecznościowych, oraz podkreśla, że należy zacieśnić współpracę z tymi krajami, zwłaszcza w sektorze edukacji i kultury, aby informować i edukować obywateli na temat wartości demokratycznych;

Współpraca dotycząca basenów morskich

Basen Morza Czarnego

23. podkreśla znaczenie przyznania zwiększonego wsparcia finansowego dla tego programu, biorąc pod uwagę wyzwania w zakresie bezpieczeństwa na Morzu Czarnym wynikające z rosyjskich ataków i blokady portów nad brzegiem Morza Czarnego i portów naddunajskich, które mają uniemożliwić transporty zboża o kluczowym znaczeniu dla ukraińskiej gospodarki; zwraca uwagę na zagrożenia dla bezpieczeństwa, jakie te ataki stwarzają dla państw członkowskich graniczących z Ukrainą;

24. podkreśla potencjał źródeł energii z Morza Czarnego, które również mogą przyczynić się do zrównoważonej przyszłości energetycznej w UE; podkreśla, że pomimo potencjału zasobów energii odnawialnej pozostają one w dużej mierze niewykorzystane;

25. uważa, że program Interreg NEXT na rzecz basenu Morza Czarnego powinien ułatwiać zrównoważony rozwój gospodarczy i skuteczne zarządzanie wspólnymi zasobami;

26. podkreśla znaczenie rozwoju zrównoważonej turystyki w regionach przybrzeżnych Morza Czarnego i opowiada się za tym, by wszystkie zaangażowane podmioty przyjęły odpowiedzialne podejście do ochrony środowiska;

27. apeluje o silne zorientowanie działań na Morze Czarne, wzmocnienie współpracy regionalnej w zakresie rozwiązywania kwestii dotyczących bezpieczeństwa, w tym kwestii związanych z konfliktami regionalnymi i bezpieczeństwem energetycznym, oraz o zachęcanie do realizacji projektów mających na celu modernizację portów i związanej z nimi infrastruktury oraz zwiększenie ich połączeń z istniejącymi węzłami transportowymi; w związku z tym wzywa w szczególności do przyłączenia ich do korytarzy TEN-T;

28. podkreśla z naciskiem, że należy przyjąć spójną strategię dla obszaru Morza Czarnego i rozwijać synergie z programem na rzecz Dunaju na lata 2021–2027;

Basen Morza Śródziemnego

29. podkreśla znaczenie silnych partnerstw gospodarczych i społecznych z państwami trzecimi w basenie Morza Śródziemnego; z zadowoleniem przyjmuje wzrost liczby krajów uczestniczących w programach Interreg Euro-MED na lata 2021–2027;
30. zwraca się o bardziej skoordynowane i efektywne wykorzystanie istniejących funduszy, w ramach obowiązujących przepisów społecznych, klimatycznych i środowiskowych, w celu zwiększenia konkurencyjności basenu Morza Śródziemnego przy jednoczesnym wspieraniu potencjału lądowych i morskich odnawialnych zasobów energii;
31. uważa, że programy transgraniczne muszą odgrywać aktywną rolę w stawianiu czoła wspólnym wyzwaniom w zakresie bezpieczeństwa i osiągnięciu stabilności w regionie;
32. wzywa do zarządzania przepływami migracyjnymi oraz zwalczania nielegalnej migracji i handlu ludźmi, w tym poprzez finansowanie projektów mających na celu przyjmowanie migrantów, opiekę nad nimi i zapewnianie im szkoleń, aby pomóc im stawić czoła wyzwaniom związanym z konkurencyjnym otoczeniem gospodarczym oraz lepiej zrozumieć i szanować wartości europejskie, przy jednoczesnym umacnianiu włączenia społecznego po obu stronach Morza Śródziemnego;
33. uznaje kluczową rolę badań i innowacji w zapobieganiu zagrożeniom związanym z klęskami żywiołowymi, w zrównoważonej gospodarce wodnej i ograniczaniu emisji CO₂ oraz podkreśla potrzebę priorytetowego traktowania projektów, które mają wymierne cele pod względem skutków gospodarczych, społecznych i środowiskowych;
34. podkreśla, że pomimo potencjału zasobów energii odnawialnej pozostają one w dużej mierze niewykorzystane i że potencjał ten należy stymulować, w tym poprzez zaangażowanie MŚP i spółek o średniej kapitalizacji;
35. z zadowoleniem przyjmuje strategię na rzecz zachodniej części regionu Morza Śródziemnego (WestMed) oraz programy Interreg, takie jak MARITTIMO, jako dobre przykłady bezpośredniej i zróżnicowanej współpracy, w tym na szczeblu regionalnym, obejmującej wspólne cele;
36. z zadowoleniem przyjmuje postępy w realizacji strategii UE na rzecz regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego (EUSAIR), w której aktywnie uczestniczą państwa członkowskie i ich regiony, państwa trzecie i ich władze lokalne; uważa, że EUSAIR jest udanym przykładem zdolności UE do inicjowania działań i zachęcania do otwartości; utrzymuje, że te same zasady i podobne wspólne podejście powinny być stosowane w innych regionach Morza Śródziemnego;
37. zwraca się do Rady Europejskiej, by zwróciła się do Komisji o przedstawienie szczegółowej strategii makroregionalnej na rzecz regionu Morza Śródziemnego, z uwzględnieniem jej Nowego programu na rzecz regionu Morza Śródziemnego, w szczególności sekcji 5 tego programu („Transformacja ekologiczna: odporność na zmianę klimatu, polityka energetyczna i środowisko), oraz o przyjęcie tej strategii; ubolewa nad ciągłym pogarszaniem się stanu środowiska w całym basenie Morza Śródziemnego, utratą różnorodności biologicznej oraz wzrostem zanieczyszczenia powietrza i morza, w szczególności odpadami z tworzyw sztucznych i odpadami z gospodarstw domowych, oraz wzywa do unikania tego zjawiska, ograniczania go i zapanowania nad nim poprzez promowanie gospodarki o obiegu zamkniętym;

Wyzwania w dziedzinie współpracy transgranicznej

38. zauważa, że różne ramy prawne i instytucjonalne stwarzają dodatkowe bariery dla realizacji projektów, co sprawia, że wdrażanie ich staje się wyzwaniem; zwraca uwagę, że procedury administracyjne mogą być skomplikowane i czasochłonne, co może zniechęcać władze lokalne i regionalne do udziału we współpracy terytorialnej; wzywa Komisję, by pomogła uprościć te procedury poprzez poprawę dostępu do nich i uczynienie ich bardziej przejrzystymi;
39. zauważa, że bariery językowe i różnice kulturowe utrudniają komunikację i mogą prowadzić do obciążeń administracyjnych, które należy usunąć za pomocą odpowiednich środków;
40. podkreśla, że istnieją różnice między państwami pod względem uprawnień władz i zmian we władzach regionalnych, co może prowadzić do opóźnień; uważa, że należy zachęcać władze lokalne do dialogu i wspierać udział społeczeństwa obywatelskiego w projektach współpracy terytorialnej angażujących organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa społeczne i inne zainteresowane strony;

41. podkreśla konieczność opracowania długoterminowych programów wymiany i współpracy w zakresie przedsiębiorczości między instytucjami i przedsiębiorstwami w regionach transgranicznych w celu promowania zrównoważonego rozwoju gospodarczego i poprawy koordynacji administracyjnej między uczestniczącymi państwami poprzez dalszy rozwój, reorganizację lub, w stosownych przypadkach, tworzenie trwałych struktur funkcjonalnych dla współpracy transgranicznej i sieci transgranicznych;
42. zwraca uwagę, że ważne jest ustanowienie systemu wymiany międzykulturowej w perspektywie krótko- i średnioterminowej, aby promować naukę wspólnych języków, wspierać głębsze zrozumienie kultur regionalnych i ułatwiać współpracę między społecznościami transgranicznymi, oraz podkreśla, że system ten powinien obejmować aspekty związane z przedsiębiorczością i administracją, aby stymulować rozwój gospodarczy i administracyjny;
43. stwierdza, że programy powinny być dostosowane do indywidualnych potrzeb i specyfiki każdego uczestniczącego kraju/regionu; apeluje o dalsze wysiłki w tym zakresie;
44. zauważa, że pandemia COVID-19 wywarła niekorzystny wpływ na regiony przygraniczne i utrudniła realizację obecnych programów i projektów;
45. zwraca uwagę, że brak odpowiedniej infrastruktury i sieci transportowych, zwłaszcza w odniesieniu do transgranicznej współpracy morskiej i wyspiarskiej, utrudnia handel i mobilność oraz komplikuje współpracę;
46. zwraca uwagę na szczególne wyzwania stwarzane przez granice morskie oraz na potrzebę uznania ich za szczególne granice mające własne potrzeby, w szczególności ze względu na różnice językowe i kulturowe, obciążania administracyjne i prawne, różnice społeczno-gospodarcze oraz kwestie środowiskowe;

Możliwości współpracy transgranicznej

47. podkreśla, że w obliczu wielu kryzysów i konfliktów współpraca transgraniczna z krajami sąsiadującymi wymaga inwestycji w odporność krajów i społeczeństw oraz że priorytety partnerstwa powinny przyczynić się do znacznej poprawy warunków życia po obu stronach granicy, w tym poprzez zapewnienie zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, sprawiedliwości społecznej, możliwości zatrudnienia i dobrobytu gospodarczego;
48. uważa, że współpraca transgraniczna może w istotny sposób przyczynić się do wzmocnienia demokracji lokalnej i regionalnej oraz zdolności administracyjnych krajów partnerskich; podkreśla znaczenie europejskich ugrupowań współpracy terytorialnej (EUWT) dla ułatwiania i promowania współpracy terytorialnej, a w szczególności zarządzania transgranicznymi usługami transportowymi bądź szpitalami, realizacji transgranicznych projektów rozwojowych bądź zarządzania nimi oraz wymiany wiedzy i najlepszych praktyk;
49. podkreśla znaczenie uwzględnienia kultury w programach transgranicznych UE jako ważnego wskaźnika rozwoju regionalnego, w szczególności na obszarach przygranicznych, gdzie ludzie mieszkający po obu stronach granicy mają tę samą tożsamość kulturową i językową, w celu ożywienia regionów i zwiększenia ich atrakcyjności, zwiększenia wymiany kulturalnej oraz promowania różnorodności i solidarności ponad granicami UE;
50. zwraca uwagę, że programy te oferują możliwości pogłębionego dialogu z szerokim gronem zainteresowanych stron, w tym z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego, władz lokalnych i regionalnych, uniwersytetów, obywatelem, organizacji pozarządowych i sektora prywatnego; podkreśla w szczególności znaczenie programów transgranicznych dla krajów kandydujących do UE, ponieważ dają one władzom lokalnym i krajowym możliwość zapoznania się z prawodawstwem UE;
51. zauważa, że współpraca transgraniczna może przyczynić się do dalszego zmniejszania dysproporcji regionalnych, promowania rozwoju gospodarczego i społecznego, uwzględniania aspektu płci, zatrudnienia, handlu i spójności terytorialnej oraz do poprawy mobilności ludzi i łączności między regionami;
52. podkreśla znaczenie współpracy transgranicznej w zakresie cyfryzacji oraz potrzebę wspólnych projektów w dziedzinie infrastruktury cyfrowej, w szczególności w usługach publicznych, w celu zapewnienia spójnego i wydajnego sektora publicznego ukierunkowanego na potrzeby wszystkich;

53. podkreśla, że UE i państwa członkowskie powinny ściślej współpracować z krajami sąsiadującymi w dziedzinie opieki zdrowotnej i służb ratunkowych oraz poprawić zdolność MŚP i spółek o średniej kapitalizacji do prowadzenia działalności transgranicznej;
54. podkreśla znaczenie tworzenia sieci kontaktów i benchmarkingu w celu usuwania przeszkód we współpracy transgranicznej i wskazuje, że powinno to umożliwić lepsze wykorzystanie takich instrumentów jak EUWT, instrument zintegrowanych inwestycji terytorialnych oraz strategia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.
55. podkreśla kluczową rolę, jaką inwestycje w wysokiej jakości usługi publiczne odgrywają w budowaniu odporności społecznej i radzeniu sobie z kryzysami gospodarczymi, zdrowotnymi i społecznymi;
56. z zadowoleniem przyjmuje stałe zaangażowanie rządu Zjednoczonego Królestwa w program PEACE, który odgrywa kluczową rolę we współpracy między regionami przygranicznymi Irlandii i Irlandii Północnej;
57. podkreśla kluczową rolę programu PEACE PLUS w utrzymywaniu stosunków dobrosąsiedzkich w tych regionach i zapewnianiu rozwoju społeczno-gospodarczego tych regionów;

Zalecenia dotyczące polityki

58. zaleca zwiększenie komplementarności projektów i podkreśla, że, aby uniknąć podwójnego finansowania, niezbędne są synergie z innymi narzędziami finansowania unijnego obejmującymi ten sam obszar pod względem geograficznym i tematycznym; podkreśla, że w okresie programowania 2021–2027 ukierunkowane programy muszą jasno określać wymogi i priorytety wspólne dla regionów położonych wzdłuż granic zewnętrznych UE i uzupełniać inne inicjatywy finansowane przez UE, a nie pokrywać się z nimi;
59. uważa, że należy jeszcze bardziej zwiększyć rolę, jaką odgrywają strategie makroregionalne UE w stawianiu czoła wyzwaniom stojącym przed regionami przygranicznymi;
60. zaleca opracowanie w dziedzinie zarządzania transgranicznego w pełni zintegrowanej strategii infrastrukturalnej (drogowej, kolejowej, wodnej), z uwzględnieniem całego regionu transgranicznego; podkreśla znaczenie opracowania bardziej zrównoważonych rozwiązań w zakresie mobilności, w tym w ramach polityki TEN-T, we wszystkich obszarach przygranicznych; wzywa Komisję i państwa członkowskie do promowania inteligentnej mobilności;
61. zaleca promowanie instrumentów finansowych UE o społecznej i ekonomicznej wartości dodanej w celu zwiększenia świadomości na temat korzyści płynących z UE;
62. wzywa Komisję do zmniejszenia obciążeń biurokratycznych, znacznego uproszczenia procedur i ograniczenia przeszkód związanych z różnymi porządkami prawnymi; podkreśla, że powinno to umożliwić zaspokajanie rzeczywistych potrzeb obszarów transgranicznych; podkreśla, że zrównoważony rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu wymaga działań na wszystkich szczeblach; wyraźnie uznaje potrzebę zwrócenia uwagi na obszary wiejskie w regionach transgranicznych, ponieważ w szczególnym stopniu dotyczą ich problem wyzwań demograficznych;
63. wzywa do lepszej koordynacji, dialogu i dalszej wymiany najlepszych praktyk między regionami i państwami, na przykład za pośrednictwem platformy takiej jak INTERREG Europa; wzywa Komisję i państwa członkowskie do zacieśnienia współpracy w tym zakresie i wzywa państwa członkowskie do zapewnienia władzom lokalnym i regionalnym narzędzi i zasobów niezbędnych do wspierania ambitnej współpracy transgranicznej; stwierdza, że publiczne usługi edukacyjne i kulturalne powinny być otwarte, dostępne i przystępne cenowo dla obywateli po obu stronach granic;
64. podkreśla, że zgodnie z zasadą partnerstwa władze regionalne i lokalne, a także przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego i sektora prywatnego powinni być w jak największym stopniu zaangażowani w przygotowanie i realizację projektów od samego początku; wzywa Komisję, aby rozważyła udzielenie wsparcia technicznego władzom lokalnym i regionalnym w krajach sąsiadujących, aby pomóc im w opracowywaniu i wdrażaniu projektów współpracy terytorialnej; apeluje ponadto o opracowanie wytycznych w tym zakresie;

65. wzywa Komisję, aby nadal uwzględniała cele zrównoważonego rozwoju w przyszłych planach działania dotyczących współpracy transgranicznej, tak aby żaden region ani nikt nie został pominięty;
66. wzywa Komisję, aby kontynuowała współpracę z krajami partnerskimi w celu promowania współpracy transgranicznej i zapewniała, w razie potrzeby, wiedzę fachową, by udzielać wsparcia organom partnerskim w krajach partnerskich i poprawić jakość przekazywanych im informacji na temat procedur i warunków dostępu do finansowania UE;
67. apeluje o zwiększenie ogólnego budżetu na transgraniczną współpracę terytorialną;
68. uważa, że utworzenie wspólnych transgranicznych rad samorządów lokalnych, takich jak rada rumuńsko-mołdawska, mających pomagać w opracowaniu wspólnych projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, mogłoby być przykładem do naśladowania;
69. zachęca do wysiłków na rzecz zbliżenia krajów partnerskich do UE, zachęca do reform wewnętrznych i budowania zdolności na szczeblu lokalnym i regionalnym oraz promowania demokracji lokalnej, wielopoziomowego sprawowania rządów i współpracy zdecentralizowanej, w tym poprzez współpracę w ramach EuroNest i Konferencji Władz Lokalnych i Regionalnych Partnerstwa Wschodniego (CORLEAP) w przypadku wschodniego sąsiedztwa i w ramach Eurośroziemnomorskiego Zgromadzenia Samorządów Lokalnych i Regionalnych (ARLEM) oraz Zgromadzenia Parlamentarnego Unii dla Śródziemnomorza (PA-UfM) w przypadku południowego sąsiedztwa;
70. zwraca uwagę, że należy zwiększyć wysiłki i zasoby na projekty transgraniczne mające na celu rozwój infrastruktury informatycznej i zwiększenie dostępu do sieci szerokopasmowych w celu wspierania współpracy gospodarczej i społecznej między regionami transgranicznymi; podkreśla ważną rolę, jaką technologie i innowacje wprowadzane przez sztuczną inteligencję mogą odegrać we wzmacnianiu powiązań, promowaniu zrównoważonego rozwoju oraz ulepszaniu i upraszczaniu procedur administracyjnych;
71. podkreśla znaczenie identyfikacji i unikania nakładania się projektów i zbędnych wydatków w ramach różnych programów i inicjatyw europejskich;
72. zaleca przeprowadzanie okresowych ocen projektów współpracy transgranicznej w celu zapewnienia efektywnego wykorzystania zasobów finansowych UE.

73. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie Europejskiej, Radzie oraz Komisji, a także Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu, Europejskiemu Komitetowi Regionów oraz parlamentom narodowym i regionalnym państw członkowskich.